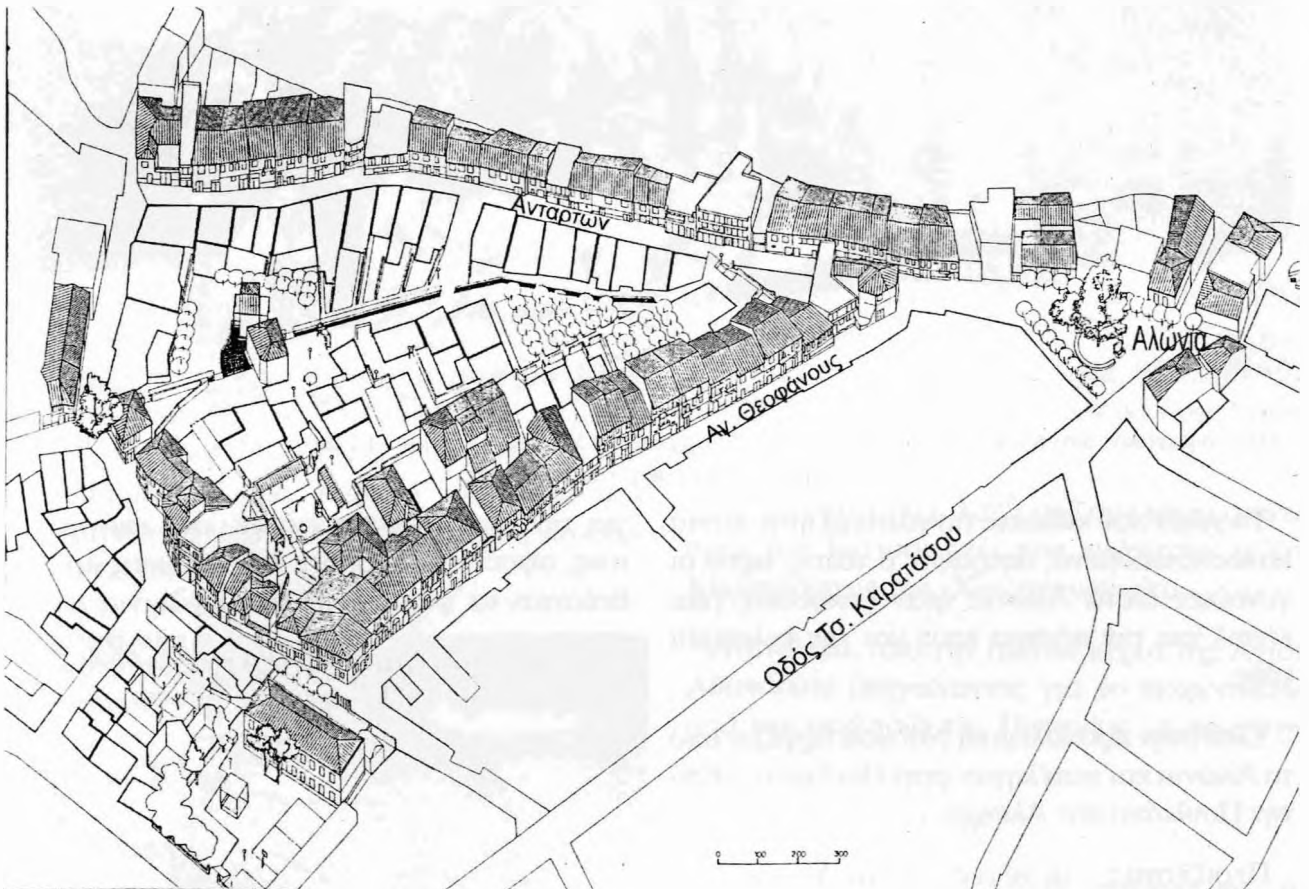

Τα Αλώνια

Της Λευκής Σαμαρά.

Αξονομετρική άποψη της γειτονιάς από την ειδική πολεοδομική μελέτη των παραδοσιακών οικιστικών συνόλων Αλωνίων - Μεταμόρφωσης (Ν. + Α. Καλογήρου, Γ. Κουτούπης, Μ. Νομικός, Γ. Παλάσκας).

"Τα αλώνια, τα θνιμούμαι πολύ καλά, ακόμα από τότε που αλώνιζαν οι Ναουσαίοι τα στάρια." Λέει η Κλεαρέτη Καρυδά και μετέπειτα κυρία Γεωργίου Δίντση, γεννημένη και μεγαλωμένη στην παλαιά αυτή γειτονιά

Το όνομά της η πλατεία και όλη η περιοχή το οφείλει στα δύο αλώνια που ήταν εκεί για να αλωνίζουν το σιτάρι τους και το κριθάρι, περισσότερο οι Ναουσαίοι και λίγοι, από τα γύρω χωριά.

Η σοδειά κουβαλιόνταν με τα άλογα σε μπά-

λες, που στοιβάζονταν με τον νοικοκύρη δίπλα να περιμένει την σειρά του, και τα άλογα όλη μέρα γυρνούσαν και αλώνιζαν

-Η σημερινή μεγάλη πλατεία Αλώνια ήταν τα πάνω αλώνια, γιατί στην ίδια γειτονιά μετά του Γιόκαλα το σπίτι (από τον δρόμο που κατεβαίνουμε αριστερά της πλατείας, ίσα για την πυροσβεστική) ανοίγονταν μια ακόμα πιο μικρή πλατεία, τα Κατ'αλωνια, που επίσης αλώνιζαν.

Όλοι Αλώνιζαν τον Αλωνάρη (Ιούλιο) και η γειτονιά ήταν το παραγωγικότερο κέντρο της Νάουσας. Το κέντρο επισιτισμού της πόλης.

Όλος ο μαχαλάς από τον ψακό ενός Αμερικάνου. Δεληχρόστου - Μπόσκου - Πέϊου - Γιόζαλα - Λαδά - Πέτου - Βαλθολομαίου και τα μικρά της γειτονιάς.

Το χόμα που κάλυπτε την πλατεία ήταν πάντα καλοσκουπισμένο, άστραφτε ο τόπος, αφού οι γυναίκες απ'τα Αλώνια ήταν ξακουστές (και είναι) για την πάστρα τους και την φιλοτιμία τους.

Όλα στην προπολεμική Νάουσα άρχιζαν από τα Αλώνια και κατέληγαν στην Πουλιάνα, η από την Πουλιάνα στα Αλώνια

Περιζήτητες οι νύφες, από τα Αλώνια στα παντρολογήματα που γίνονταν κυρίως μεταξύ αυτών των μαχαλάδων. Κορίτσι από τα Αλώνια και άντρας απ' την Πουλιάνα ήταν ο ιδανικός συνδυασμός για να βγει σιάργκαβος Ναουσαίος.

"Δεν σ'αριζαν τ Αλώνια Μαρία - Μον'σάριξε η Πουλιάνα Νταιλιάνα,

Πουλιάνα μαχαλά, σνβνταλίδικα πιντριά"

Η γειτονιά είχε νοικοκύρηδες με αρκετή σιτο-παραγωγή γιατί είχαν κλήρο στον κάμπο. Μετά την αποξήρανση της Λίμνης των Γιαννιτσών, ολοι οι ψαράδες πήραν κλήρο από την εύφορη πεδιάδα που σχηματίστηκε, σαν αποξημίωση

για την ζημιά που προέκυψε στο επάγγελμά τους, αφού οι ψαράδες της Νάουσας προμηθεύονταν τα ψάρια από τα παραλίμνια χωριά

Στα Αλώνια είχαν τα σπίτια τους οι ψαράδες της Νάουσας. Οι Καρουδάδες, οι Ψαράδες, οι

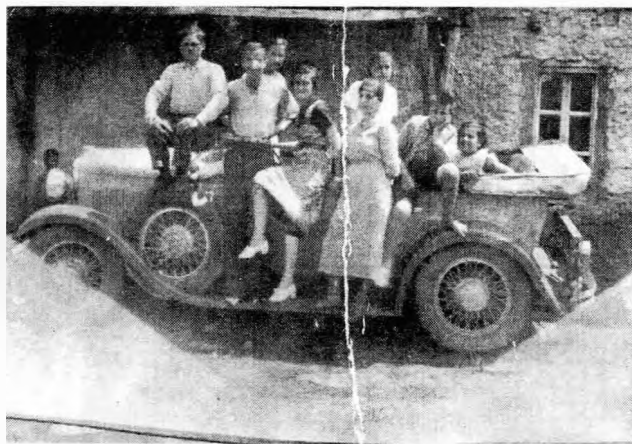

Οικογένεια Σταμιάτη.

Ζάχηδες, οι Βερούληδες Όλο το ιονάφι των ψαράδων κατοικούσε στην θρυλική γειτονιά

Γλέντι το μεσημεριανό φαγητό όταν αλώνιζαν. Οι νοικοκυρές, φίλευαν τους εργάτες που ήταν κυρίως Ναιουσαίοι από την συνοικία του Αγίου Γεωργίου, κολοκυθόπιτα από το καινούριο αλεύρι, που ήταν σκούρο και αγνό, γιατί δεν ήταν επεξεργασμένο, λιπαρίδες, φασόλια, και φυσικά το δροσιστικό ταρατόρι.

Ο Αλωνάρης ήταν το ένα πανηγύρι της γειτονιάς. Το άλλο όταν μάζευαν τα καλαμπόκια και έφτιαναν τις κάσες στις αιλές των σπιτιών, μέσα στα καλαμπουκόφυλλα, για να κρεμαστούν στις γροντιές, στο ταβάνι, ο τρύγος με τα στολισμένα με γαλάζια λουλούδια καδιά και το μεγαλύτερο πανηγύρι και χαρά η αποκριά, που έβγαζαν όλα τα μπουλούκια εκεί τους προσωπάδες και χόρευαν με τον κόσμο, όπως ακριβώς γίνεται και σήμερα. Περιττό να πούμε πως ντύνονταν σχεδόν όλα τα αγόρια και η παράδοση μένει ακόμα.

“Τσίρρα” με αυτοκίνητο!!!

Χαρούμενη γειτονιά. Τα τραγούδια της Ρωξάνης του Γκούγκουρα ακούγονταν και πέρα από τα "Γαλάκεια" και ως το δημορχείο. Τέτοιο ονομαστό αϊδόνι δεν ξανακούστηκε στην Νάουσα.

Τα Αλώνια, ο μαχαλάς, αρχίζουν νότια από το σπίτι του Κλεισά εκεί που ενώνονται η Τσ. Καρατάσου με την Χατζηκουρούτα.

Ανατολικά, από την πάνω μεριά της Αγίου Αθανασίου (πηγαίνοντας για το νεκροταφείο από την εκκλησία της Παναγίας η αριστερή μεριά)

Νότια είναι η Βάλια.

Βόρεια μέχρι την Αγίου Θεοφάνους ως τα σπίτια του Τσιζιτίζου και του Αμούτζια, και τέρμα της Ανταρτών που βγαίνει ο δρόμος για την Αγία - Παρασκευή.

Τα σπίτια επί της πλατείας, αρχίζουν από αριστερά, γωνία με την σημερινή Καρατάσου από το σπίτι του Νταούτη. (Η Καρατάσου ή-

Οδός Ανταρτών
Ελισάβετ Μπαμπιμαρέζου και Παν. Πάπα.

Οδός Αγίου Θεοφάνους Φωτογραφία εποχής της Κλεαρέτης Καριδά.

ταν ένας στενός δρόμος με πολλά δρομάκια που οδηγούσαν στα σπίτια του Ρουβέτη, του Κουτίτσα, του Καραγιοβάνου)

Συνέχιζαν με του Ανδρέου, του Τασιώνα, με την θεία Χρυσούλου την καλύτερη υφάντρα της περιοχής στα ζιλιά, του Νέγκρου, του Παπαστοϊκα, πάλι άλλο ένα του Ανδρέου και μετά του Σταμπουλή γωνιακό, και στρίβουμε για την Αγίου Θεοφάνους.

Ανεβαίνοντας την Αγίου Θεοφάνους για τα Γαλάκεια, αριστερά, πρώτα ήταν δυο σπίτια του Τζιώνα, μετά του Μητρέγκα, του Λειμώνα και του Γκούγκουρα, με την Ρωξάνη και τον Κώστα να τραγουδούν παλαιά τραγούδια και την Μαριάνθη, την μετέπειτα κυρία Κοσμαρίκου, στο Τζαμί, όλο με το δίσκο στο χέρι, έτοιμη πάντα για κέρασμα.

Ακολουθούσαν του Ιντου, του Χουλιαρά, του Γιάτσιου του Λούκα και του Σιαρένου του "αμερικάνου", σπίτια με πολύ μεγάλες αυλές και του Τσικιτίκου, Αγίου Θεοφάνους και Χατζηκουρκούτα απέναντι από τα Γαλάκεια.

Αντίκρου, κατεβαίνοντας τώρα πάλι για την πλατεία Αλώνια ήταν το σπίτι του Αμούτζια, γωνιακό, με τον φούρνο του Τάκη του Γαλανού από κάτω, του Μακούλη, τρεις αγαπημένες συντροφάδες στο ίδιο σπίτι με πολύ όμορφα κορίτσια, οι πρασινομάτες οι Μακούληνες που έγιναν ανάρπαστες νύφες, ύστερα του Πριμέντα το σπίτι, του Τσαρνούχα, του Τσουνκαλά, του Γκαιο, του Σιαμούνη, του Μήτα, του Διμισκή δυο σπίτια, άλλα δυο του Φειδάντση, που η Μαίρη η Φειδάντση και σήμερα το διατηρεί και το ζωντανεύει όλες τις γιορτές με πάρα πολύ μεράκι και φαντασία, του Καρυδά, του Λιόλιου

Με την οικογένεια Φειδάντση.

που είχε και τον σουσαμόμυλο και του Νέστορα με το φούρνο του Μαϊδη, φάτσα στην πλατεία.

Το ζεύγος Ψαρά - οι γενάρχηδες -

Απέναντι από του Νέστορα, επί της πλατείας ήταν τα δυο σπίτια του Σιούλη, μετά του περιφημου Τζιούλη, ψυχή της ναουσαϊκής αποκριάς με τα σατυρικά του, ύστερα του Ζάχου, του Ισκάρα, και τελειώνει με του Γόλη του Γιόκαλα το σπίτι που από εκεί στο άνοιγμα, άρχιζαν τα Κάτω-Αλώνια.

Απέναντι του Τζιουτζιούκλα (Λαδά) το σπίτι που έβγαινε και από την άλλη μεριά, στην Γάτσου, με τον Τζιιώτζη και την Φανούλα, (την καλύτερη φιλενάδα της γιαγιάς μου, της Μαρίας του Τζιμουγιάννη και γειτόνισσας), τα δυο του Πέιου και φάτσα στην πλατεία του Κουτσούκου που έκαναν γαμπρό τον Νίκο Θεοφίλου, Δήμαρχο της εποχής του εμφυλίου, που τον σκότωσαν οι αντάρτες. Και γυρίζουμε προς την Γάτσου, η οποία τελειώνει στην Αγίου Αθανασίου με το σπίτι του Σταθάκη (Γιαννούλη), του Βαρθολομαίου, η άλλη φάτσα του σπιτιού του Τζιουτζιούκλα και του Τζαμπάζη.

Αυτός ο δρόμος απ' τα Αλώνια, η Γάτσου, έβγαλε δυο ονομαστούς δικηγόρους, τον Γιαννούλη και τον Γιάννη τον Τζαμπάζη όπως η Αγίου Θεοφάνους, δυο γιατρούς, την Προιμέντα και τον Σιαμούλη και η Ανταρτών δυο καθηγητές, τον Κώστα τον Μάντισο και τον Γιώργο τον Μπαρμπαραέζο, που μόρφωσαν γενεές ναουσαίων, ο πρώτος στα μαθηματικά

Ο γάμος της Κλεαρέτης Καρυδά με τον Γιώργο Δίντση.

και ο δεύτερος στην φυσική.

Μιλάμε για εποχή που η μόρφωση ήταν φοβερή πολυτέλεια και το πανεπιστήμιο όνειρο απλησίαστο. Τα Αλώνια, λοιπόν, η γειτονιά με τους ψαράδες και τους αγρότες ήταν πρωτοπόρα και στην μόρφωση

Αντίκρου, γωνία, Γάτσου - Αγίου Αθανασίου

Κ. Νέστορας - Θ. Σωτηρόπουλος καμαρώνουν με τις κυρίες από τ Αλώνια.

ήταν το σπίτι του Τζημογιάγκα, του Τσιόγκα, πάλι η Πλατεία, του Πλήκα τρία σπίτια, του Κουφουκόλιου, του Γκόγκα. Στο άλλο στενάκι που έβγαζε και στον Χατζηωάννου το στενό, όπου κάθονταν και οι Βερούληδες.

Ανεβαίνοντας για την Ανταρτών, δεξιά (όλα τα σπίτια από την πίσω μεριά έβλεπαν στην Βάλια, με μπαξέδες) ήταν του Κώστα του Νέστορα το σπίτι, του Ψαρά δύο σπίτια του Μάραντη, δυο του Καρατρουπκου, ονομαστού τσαγκάρη, τρία του Κουκουσιάνου, μετά του Μπικιρέντση, του Τσιλιάλη, του Λαία, του Μπαρμπαρεζου, που εκτός από έναν καθηγητή είχε και δυο πανέξυπνους μηχανικούς εργοστασίων, πατέρα και γιο, τον Κώστα Μπαρμπαρέζο και τον Γόλη Μπαρμπαρέζο, δυο του Κουλτζή, του Σωκράτη του Μόγκου και τελείωνε με το γωνιακό του Μανάκα.

Απέναντι, κατεβαίνοντας για τα Αλώνια, ήταν το σπίτι του Μπιλιούρη, δυο του Μητσιάνη, της Κλεονίκη με τον αδικοχαμένο μοναχογιό, που τα μοιρολόγια της σου ξέσχιζαν την καρδιά στο νεκροταφείο, του δάσκαλου του Πλαταρίδη, πάνω στις σημειώσεις του οποίου ο Στουγιαννάκης έγραψε την Ιστορία Της Πόλεως Ναούσης, του Σόφκου, του Μάντσιου του Κώστα, δυο του Ντιληρίστου που ήταν χασάπηδες, του Μπιτέρνα, με την καλύτερη ράφτρα της περιοχής μοντέρνων ευρωπαϊκών ρούχων, την Μαρίκα Μπιτέρνα, ένα μεγάλο άνοιγμα που περνούσε το ποτάμι που ερχόταν από τον μύλο του Μάντσιου και ο σουσαμόμυλος του Λιόλιου που εκτός από την κουλιάσα, έβγαζε και το λάδι για να ξεχειμωνιάσουν τα σπίτια, αφού η λίγδα και το σουσαμόλαδο ήταν τα πρώτα υλικά για το μαγείρεμα.

Στο ποτάμι που περνούσε μπροστά και από τον φούρνο του Μαϊδη, έριχνε παλιά και τον σταυρό τα Φώτα, η ενορία της Παναγιάς.

Αγίου Θεοφάνους σήμερα.

Όλα τα σπίτια, δεξιά της Αγίου Θεοφάνους και αριστερά της Ανταρτών είχαν από πίσω μπαχτσέδες και επικοινωνούσαν μεταξύ τους.

Ο Παναγής Καρυδιάς Γιανίταρος με την γυναίκα του Καίτη.

όπως και από την άλλη πλευρά με το στενό της σημερινής Καρατάσου, που ήταν τα σπίτια του Ρουβέτη, του Κουτίτσα, του Καραγιοβάνου.

Στα Αλώνια δεν έμεναν καθόλου τούρκοι και δεν εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες. Οι μόνοι ξένοι, ήταν μια οικογένεια από την Λήμινο, το Μούδρο, που εγκαταστάθηκε, από φιλία που αναπτύχθηκε, μεταξύ Ναουσαίων και κατοίκων του νησιού όταν στον εμφύλιο πολύ Ναουσαίοι πήγαν εξορία στο Μούδρο.

Τα αλώνια ήταν μια γειτονιά που σχεδόν αποδεκατίσθηκε σε φυλακές και εξορίες. Λεβέντικη γειτονιά, πλήρωσε με διώξεις "από τας αρχάς" την αντίσταση των κατοίκων της κατά των γερμανών, με την ανόητη και καταστροφική κυβερνητική πολιτική, που ακολουθήθηκε μετά την κατοχή, την οποία πλήρωσε ακριβά όλη η Νάουσα.

Οι κάτοικοι του μαχαλά είχαν (και έχουν) βαθύτατο το θρησκευτικό συναίσθημα και πολύ αυστηρές αρχές. Θυμάται, η κα. Κατίνα Πάντσιου, κόρη του Αριστείδη Ψαρά, την μάνα της, πόσο αυστηρή ήταν. Δεν τις άφηνε να σηκώσουν κεφάλι, όλο τις εύρισκε δουλειές να μην έχουν ελεύθερο χρόνο να βγουν έξω.

Οι κόρες του Αριστείδη του Ψαρά, η Κατίνα, η Βαγγελή και η Αντιγόνη, ήταν από τις καλλονές της Νάουσας, πανέμορφες και η μάνα τους τις φίλαγε σαν κέρβερος.

Οι υποψήφιοι γαμπροί πάρα πολλοί. Γιαυτό "όταν με αρραβώνιασαν, λει η Κατίνα, με τον Κώστα τον Πάντσιο, η μάνα μου είπε να κάνω την άρρωστη και να μην βγαίνω και εγώ ακολούθησα την συμβουλή της και κουκουλώνομουν. Τέτοιο μυαλό...Μια φορά βγήκα ως την πόρτα να τον ξεπροβοδίσω. Όταν μπήκα μέσα στο σπίτι η μάνα μου με έφτυσε και εγώ όλη μέρα έκλαιγα. Αλλά ο πατέρας μου, με πιο ανοιχτό μυαλό, την μάλωσε και ο αδελφός μου ο Αντώνης την φοβέρισε πως θα με αφήνει να βγαίνω έξω κάθε μέρα"

Το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου το έχτισε η οικογένεια των Καρυδάδων, παραδοσιακοί ψα-

ράδες από τον παππού ως τους εγγονούς, (ο Παναγής ποτέ δεν πούλησε ψάρι χωρίς να σε ορμηνέψει πως να το μαγειρέψεις, όπως και οι Ψαρράδες σήμερα) αλλά και άριστοι κρασοπαραγωγοί.

Η νύφη τους από τα Μπατάνια, η Μαριγούλου του Τατάση, γυναίκα του Πέτρου του Καρυδά εκτός από πολύ όμορφη και περήφανη Ναουσαία, ήταν και χρυσοχέρα.

Από τις λίγες που έραβαν ναουσαίικα ρούχα, είχε ένα από τα πιο ανοιχτά σπίτια της γειτονιάς. "Το σπίτι γεμάτο. Ο πατέρας πάστωνε τα χέλια και τα κρεμούσε σε ένα καλάθι αναπολεί η Κλεαρέτη Καρυδά - Δίντση, (άλλη μια ροδομάγουλη που παντρεύτηκε, μικρή-μικρή στον Γιώργο τον Δίντση) και από κρασί και αρακί άλλο τίποτα. Δεν προλάβαινε να κάτσει άνθρωπος και ο πατέρας μου φώναζε "Μαριγούλου, φέρε καναν μεζέ 'Θυμούμαι μάλιστα μια φορά που ήρθε ένας στο σπίτι να δει τον πατέρα, πριν προφτάσει να φωνάξει, Μαριγούλου φέρε, ο επισκέπτης μας ενημέρωσε "έχω σαρμάν στην τσέπη.."

Το σπίτι της Μαίρης Φιδάντση στολισμένο παραδοσιακά τις Απόκριες.

Τι τρύγος ήταν εκείνος. Τι πανηγύρι. Τα άλογα με τα κουδούνια τα στολισμένα με τις γαλάζιες μαργαριτούλες τα λουλουδάκια της εποχής, όπως και τα βαρέλια, την μάνα μου να περιμένει τα φορτιά και εμείς να πατάμε στην πατωκάδα τα σταφύλια μέσα στην χαρά. Ο ένας βοηθούσε τον άλλο σε όλες τις αγροτικές εργασίες και κυρίως τα άλογα του Γκάρια, του Τσαρνούχα και των Μακούληδων"

Απόγιομα στα Αλώνια στο σπίτι του Ιτσκάρα. Ιτσκάρα - Κοντσιότσα - Ζάχου - Πείου - Τσισιώνα - Παρίση - Ανδρέου.

Τα απογεύματα έβγαιναν τα καρεκλάκια στο καλοσκοπισμένο καλντερίμι. (θυμάμαι την Ελενίτσα του Καρυδά, νυν κυρία Στ. Αποστόλου, πάντα αναφοκοκκινισμένη να φτάνει στο Λάπειο μόλις πριν χτυπήσει το κουδούνι, γιατί η θεια η Μαριγούλου δεν την άφηνε να φύγει προτού φουκαλίσει τον δρόμο...) και άρχιζαν οι ιστορίες, που είχαν πάντα σχέση με υπνοβάτες και φαντάσματα, πολύ αγαπημένα θέματα της εποχής.

Φυσικά, αυτά δεν τα "μασούσαν" οι πανέξυπνες Ζάχηνες με τους ατέλειωτους σιακάδες, ούτε η καμαρωτή Λυμπιάδα του Τζιαμπάζη και η "τριζάτη" Ελένη του Τσιόγκα, πιο κάτω. Αυτά τα έλεγαν για να έχουν κάτι να φοβίζονται τα παιδιά, όταν δεν πολυάκουγαν τις συμβουλές και τις.....διαταγές.

Η νάνα και ο νόνης, οι αρχηγοί του σπιτιού, απολάμβαναν βαθύτατου σεβασμό και ήταν μεγάλη τιμή για μια νύφη να κοιτάξει καλά τους τρανούς για να πάρει την ευχή τους.

Τα παλαιά τα χρόνια πέρασαν. Πολλά στην γειτονιά άλλαξαν. (αν και είναι διατηρητέα γειτονιά) αλλά εξακολουθεί να παραμένει ακόμα πανέμορφη και ανθρωπίνη.

Άλλοι, έφυγαν, άλλοι ήρθαν, πάρα πολλοί καινούριοι επιστήμονες αναδείχτηκαν από τους "σιάργκαβους," αλλά την αρχοντιά και την νοικοκυροσύνη αυτών από τα Αλώνια, δεν κατόρθωσε να αλλάξει και να αλλοιώσει το πέρασμα του

χρόνου και ο "πολιτισμός" τουτίποτα.

(Ευχαριστώ θερμά την κ Κλεαρέτη Καρυδά - Δίντση, την κ. Κατίνα Ψαρρά - Πάντσιου, τον κ Στέργιο Νέστορα, την κ. Μαίρη Φειδάντση την κ. Νίτσα Γιόκαλα την κ Αγγελική Σαμαρά - Λίπα, τον κ. Γιάννη Κοσμαρίκο, την κ Μαρούλα Πεχλιβάνου - Γιόκαλα τον κ.Γιώργο Ψαρά για τις πολύτιμες πληροφορίες που έδωσαν για την σύνταξη του κειμένου, καθώς και τις φωτογραφίες που μου εμπιστεύτηκαν). Α.Σ.

Κώστας Νέστορας